

ወግዓዊ መግለጺ ማሕበር ሞያውያን ኤርትራውያን አብ ኖርወይ

አብዚ እዋንዚ ዓለምና ብሰንኪ ለበዳ ኮሮና ቫይረስ አብ ከቢድ ኩሉ-መዳያዊ ቅልውላው ወዲቻ ከምዘላ ንኹሉ ብሩህ'ዮ። እዚ ብኮቪድ-19 ዝፍለጥ ለበዳ አብ መወዳእታ ዓመተ 2019 አብ ወሃን ዝተባህለት ከተማ ቻይና ዝጀመረ ኮይኑ፡ ዛጊት ክታብት ይኹን መድሃኒት ዘይተረኽቦ፡ ብልዑል ናህሪ አብ መላእ ዓለም ተላቢዑ ዝርከብ ቀዛሬ ሕማምዮ።

ጸብጻባት ዓለማዊ ውድብ ጥዕና ከምዝሕብሮ አብዚ ግዜ'ዚ ልዕሊ 2.2 ሚልዮን ሰባት በዚ ቫይረስ ተለኪፎም፡ ድሮ ድማ ልዕሊ 150 ሺሕ ሰባት ብሰንኪ'ዚ ሕማም ህይወቶም ስኢኖም አለዉ። ካብ'ቶም ዝሞቱ ብዙሓት ምኩራት ሓካይምን ካልኣት ስራሕተኛታት ሕክምናን ይርከቡዎም። እዚ ለበዳ'ዚ አዝዩ አዕናዊ ከምዝኾነን ንነዊሕ ዝጸንሕ ኩሉ-መዳያዊ ሳዕቤናት ከምዝህልዎን ከአ ሰብ ሞያ ይእምቱ።

ስለ'ዚ፡ እተን ብቁጠባዊ፡ ወተሃደራዊ፡ ቴክኖሎጂያዊ፡ ሕክምናዊ፡ ማሕበራዊ፡ ብሓፍሻ ኩሉ-መዳያዊ ምዕባለ ጸብሰል ዝበላ ሓያላት ሃገራት እውን ከይተረፉ አብ ከቢድ ወጥሪ ይርከባ። ኩሉን ሓልዮት ህዝብን ዘለወን መንግስታት፡ ድሕነት ዜጋታተን ከም ቀዳምነታተን ብምስራዕ ኩሉ ጸጋታተን አዋዲደን ክጓየያ ንዕዘብ አሎና። ብመንጽር'ዚ፡ ንህሉው ኩነታት ሃገርና አብ ግምት ብምእታውን፡ ንአተሓሕዞ ጉዳይ ዝምልከቶም አካላት መንግስቲ ድሕሪ ምክትታልን፡ ለበዳ ኮቪድ-19 አብ ህዝብና ከውርዶ ዝኸለል ዓቢ ዕንወት አዝዩ አሻቻሊ እዮ።

ሓላፍነት መንግስቲ፡ ዜጋታት ብሕግን ስርዓትን ተቐይሩም፡ ኩሉ-መዳያዊ ድሕነቶም ክሕሎ ምግባር እዮ። ስለዝኾነ ኹሉ፡ ዓቕምኻን ጸጋታትኻን አወሃሂድኻ፡ ቀዳምነታትኻ ምግባር፡ ንህዝብኻ ብኩሉንትኻኻ ምግልጋልን ምውፋይን ገለ ካብ'ቶም ብቐንዲ ዝጥቀሱ መምዘኒታት ብቐዕ መንግስቲ እዮም። ምስ'ዚ ብምዝማድ፡ አብ ሃገርና ዘሎ ኩነታት አብ ግምት ብምእታው ኩሉ ብዛዕባ ህዝቡ ፍቕርን ሓልዮትን ዘለዎ ዜጋ ብዓቢ ስግኣት ኩቢዳ ሓቕፋ ይሓድር ከምዘሎ ብሩህ'ዮ። ከም ውጽኢቱ ድማ አብ ኩሉ ኩርናዓት ዓለም ዝነብሩ ኤርትራውያን ብብዝተዕደሙ ውዳቤታት ተጠርኒፎም ዓቕምዎ ዝፈቐዱ አበርክቶ ንምግባር ይሻባሸቡ አለዉ። ከምዚ ዝአመሰሰ ሰብአውነትን ዜግነታዊ ሓላፍነትን፡ ወትሩ ዝደጋገምን ድልዳል ባህላዊ መሰረት ዘለዎን እዮ። እቲ አብ ሃገርና ዘሎ ዝዓበየ ሽግርና አሊና፡ መጻኢና ክንቅይስ ዓቕሚ ከም እንውንንን፡ ኤርትራን ኤርትራውያንን ካብ ሕሉፍና መጻኢና ዝያዳ ትስፋው ምዃኑን ዘረጋግጸልና ከአ እዮ።

ማሕበር ሞያውያን ኤርትራውያን አብ ኖርወይ ንኹሎም አብ'ዚ ወፊራ'ዚ ብንጥፈት ዝሳተፉ ዘለዉ ዜጋታትን ማሕበራትን እናመነሱ፡ እዞም ዝስዕቡ ለበዋታት የመሓላልፍ፡-

1. ሓድነት ሓይሊ ስለዝኾነ፡ ኩሉ ዓይነት ተበግሶታት ብዝተኻእለ መጠን አብ ሓደ ክጥርነፍን ትካላዊ አሰራርሓ ዘለዎ፡ ዕላማታቱን አተገባብራኡምን ዝነጸረ ባይታ ንክፈጥሩን ብሕብረት ንክሰርሑን ንጽውዕ።
2. ኩሉ ንምምካት ለበዳ ኮቪድ-19 ዝግበር ግብራዊ ስራሓት ክኢላታት ስነ-ጥዕና ብመሪሕ ዝሞሰኡ ፍሉይ ሓይሊ ዕማም ቆይሙ ኩሉ ዝግበር ሓዝት በቲ ዝግባእ አገባብን ብግሉጽ መገድን ክግበር ንላቦ።
3. ንአብ ሳራብቲ ሃገራት ዝርከቡ ኤርትራውያን ስደተኛታት ዝምልከት፡ ህጹጽ ምጋም ተገይሩ ብውጽኢታዊ መገዲ ዝሕዝቡ አገባብ ምድላይን ንዝምልከቶም አካላት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ጥርዓን ምቕራብን፡ ብቕልጠፍ ክግበር ዘለዎ ስራሕ ምዃኑ ኣትሪርና ንምሕጸን።
4. ዝሓሸ ጸጋታት አብ ዘለወን ሃገራት እንነብር ኤርትራውያን፡ አብ'ዚ እዋንዚ አብ ህዝብና ኣንጸላልዩ ዘሎ ከቢድ ጸገም ብዝወሓደ ሳዕቤን ንክሓልፍ፡ ዓቕምና ዝፈቐዱ ኩሉ-መዳያዊ ሓዝት ክንገብር ዜግነታዊ ግቡእና እዮ።
5. ኩሎም ምሁራትን ሞያውያንን ኤርትራውያን አብ'ዚ ናይ ወፊራ እዋን ነቲ ኮስኩሱ አብ ዘለዉዎ ደረጃ ዘብጽሑም ሕብረተሰብ ብምዝካር፡ መሪሕ ተራ ክጻወቱ ሕልናዊን ዜግነታዊን ግቡእም ምዃኑ ነዝኻኸር።
6. ብኤርትራውያን ዝካየዱ ማዕከናት ሓበሬታ፡ ብዛዕባ ለበዳ ኮቪድ-19 ጽፋፍን እዋናውን ሓበሬታ ንአብ ውሽጥን ወጻኢን ዝነብሩ ኤርትራውያን ዝበጽሑሉ መገድታት አብ ምውዳድ ክነጥፉ ንላቦ።

እዚ ለበዳ'ዚ፡ መንግስታት ዓለም፡ ብቕዓተንን ንህዝብን ዘለወን ሓልዮትን ተወፋይነትን ብግብሪ ዘርእያሉ ፈታኒ እዋን እዮ። አብ ኤርትራ፡ ንዓሰርተታት ዓመታት ከምዝተዓዘብናዮ፡ ነዚ ዝበቐዕ ውዳን፡ ስርዓት ዝሓዘ ምሕደራን ትካላዊ አሰራርሓን ስለዘየሉ እዚ መጻኢ ዘሎ ሽግር ንህዝብና “ንሕማም መንድዓት ሓናት ተወሰኹ” ከይኮዎ ይርከብ።

ብወገን መንግስቲ ኤርትራ አብ አተሓሕዞ ጉዳይ ለበዳ ኮቪድ-19 ብዙሕ ዕቃብታት'ኳ እንተሎና፡ አብ ምድራት ኣኼባታትን ምንቕስቕስ ህዝብን ዝተገብረ ውሳኔታት፡ ከምኡውን ብሚኒስትሪ ጥዕና ዝውሃብ ዘሎ ሓበሬታን መምርሒታትን ጠቓሚ ምዃኑ ንግንዘብ። አብ ኩሉ ጽፍሒታት ነዚ ለበዳ'ዚ ንምምካት፡ ምስ ድፍት ቀረብ መሳሊጥያታት፡ ህይወት ህዝብም ንምድሓን ኩሉ ዝክአሎም ዝግብሩ ዘለዉ ስራሕተኛታት ሕክምና አገናዕ ንብሎም።

ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝነበር ህዝቢ ንምሕጋዝ ዝቐንዎ ተበግሶታት ውጽኢት ክርከቦ ዝኸእል ዝምልከቶም ኣካላት መንግስቲ እቲ ዘድሊ ምትሕብባር ምስዝገብሩ ጥራይ ስለዝኾነ፡ እዚ ዝስዕብ ምሕጽንታታት ነቐርብ፡-

1. ሓደ ካብ'ቲ ቀንዲ ነዚ ለቡዳ'ዚ እንክላኸለሉ መገድታት፡ ጸርየት ኣካላት ብፍላይ ኣእዳው ስለዝኾነ፡ ህዝቢ ቀረብ ማይን ሳሙናን ጸረ-ባክተርያ ኣልኮልን ክረክብ ልዕሊ ዝኾነ ግዜ መንግስቲ ብሓላፍነት ክሰርሓሉ ይግባእ። ብተወሳኺ፡ ጸርየት ክባቢን ማሕበራዊ ወይ ምምሕዳራዊ ቤት ጽሕፈታትን ዕቱብ ጠመተ ክግበረሉ ንምሕጽን።
2. ብእኩብ ዝነበሩን ምሉእ ጥዕና ዘይብሎምን ዜጋታት ነዚ ለቡዳ ኣዝዮም ዝተቐልዑ ስለዝኾኑ፡ ብመንግስታዊ ትካላት ዝእለዩ ሓርብኛታት ስንኩላን ኩናት ፍሉይ ቁላሕታን ምክትታልን ክግበረሎም ይግባእ።
3. ኩነታት ኣተሓሕዞ እሱራት ኣብ ኤርትራ ንምስፍሕፋሕ ለቡዳ ቫይረስ ኣዝዩ ምቹእ ስለዝኾነ፡ እሱራት ኣብ ቤቶም ዝጸንሑሉ መገዲ ክፍጠር ይግባእ። እዚ፡ ልዕሊ ኩሉ ናይ ሚኒስትሪ ፍትሒ ሓላፍነት ብምጥጋ፡ ብጉድለት ግቡእ ጥንቃቄን ምዝንጋዕ ሓላፍነትን ኣብ ማሕደር ዘለው ዜጋታት ከይጉድኡ፡ ሚኒስትሪ ፍትሒ ዜግነታዊ መዝነቱ ክጸውር ንጽውዕ።
4. ምስ ዋሕዲ ክኢላዊ ዓቕሚ-ሰብን ቀረብ ንዋትን ትካላት ጥዕና ኤርትራ ኣዘሚድካ፡ ኣብ ማሕደር ዘለው ዜጋታትና እቶም ብቐሊሉ ክጉሰዩ ዝኸእሉን ኣደራሰ ናይዚ ለቡዳ ክወድቆም ዝኸእልን ምጥጋም ግሁድ እዩ። ስለዝኾነ ኸኣ፡ ምፍታሕ እሱራት ኣብ ዘይክኣለሉ ኩነታት፡ ጥዕናእም ንምውሓስ መንግስቲ ምሉእ ሓላፍነት ክወስድን ብዘይመንግስታውያን ትካላት ጥዕና ንዝቐርብ ሓገዛት ድማ ብዘይግብዝና ኣብ መዓላ ንኸውዕል ዘድሊ ምትሕብባር ክገብርን ንጽውዕ።
5. ኣብ'ዚ በዳሂ እዋን፡ ንምግታእ ለቡዳ ኮቪድ-19 ዝውዕል ዝኾነ ይኹን ሓገዝ፡ መንግስቲ ብዘይ ብቐዕ ምክንያት ከይሕሰም ንምሕጽን።
6. ብዓለማዊ ውድብ ጥዕና ብብእዋኑ ዝወጽእ መምርሒታትን ሓበሬታታትን ብዝግባእ ኣብ ግብሪ ክውዕል ንዝምልከቶም ኣካላት መንግስቲ ንምሕጽን።
7. ዜጋታት ካብ ኩሉ ዋህያም ብኹሮምሉ ኣብ ዘለዉሉ እዋን፡ መንግስቲ ንነፍሲ ወከፍ ዜጋ ድራር-ዕለቱ ዝረኸበሉ መደባት ሰሪዑ፡ ኣብ'ዚ ጽንኩር ግዜ ንህዝቡ ካብ ጥሜት ከድሕን ሓላፍነቱ ምጥጋ ነዘኸኸር። ጸጋታት ሃገር ካብ ዋናታቱን ካብ'ዚ ግዜ'ዚን ሓሊፉ ንዝኸኸኸ ከምዘይብሉ ክጽቀጠሉ ዘለዎ ጉዳይ'ዩ።
8. ተራ ብሕታውያን ትካላት ኣብ ምውሓስ ቐርዑይ ሃገራዊ ቁጠባ ዕዘዝዮ። ከምቲ መንግስቲ ዝኣወጀ ንሰራሕተኛታቶም ስራሕ ከይሰርሑ ደምዞም ክኸፍሉዎም እንተኸይዮም፡ መንግስቲ ብሕታውያን ኣውፈርቲን ትካላትን ዝሕዝቡ መደብ ክሕንጽጽን ክትግብርን ግዚኡ ዝጠልቦ ሓላፍነት'ዩ።

ማሕበር ሞያውያን ኤርትራውያን ኣብ ኖርወይ፡ ኣካል ናይ'ቲ ብኹሉ ኩርናዓት ዓለም ዝግበር ዘሎ ጎስጓጎት ኮይኑ፡ ብውልቂ ይኹን ብማሕበር ዓቕምና ዝፈቐዶ ሓገዛት ክንገብር ምጥጋን፡ ኣብ'ዚ ጽንኩር እዋንን ድሕሪኡን ኣብ ጎድኒ ህዝብና ደው ከምእንብልን ቃል ንኣቱ።

ዓወት ንህዝቢ ኤርትራ።

ማሕበር ሞያውያን ኤርትራውያን ኣብ ኖርወይ።